

## **COMMISSIEVOORSTEL Informerend**

**BIJ ZAAKNUMMER: 07432024120706**

**Voor de vergadering van de Commissie Ruimte van 20 mei 2025**

|                     |                                                                                                                                         |
|---------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Onderwerp:          | Burgerinitiatief Onze Lieve Vrouwenplein Ommel                                                                                          |
| Opsteller:          | Team Ruimte                                                                                                                             |
| Portefeuillehouder: | Wethouder J.P.E. Bankers                                                                                                                |
| Datum B&W Besluit:  | 6 mei 2025                                                                                                                              |
| Voorstel:           | Kennismaken van het ontwerpplan voor het Onze Lieve Vrouwenplein dat door de initiatiefnemers is opgesteld                              |
| Presentatie:        | Ja                                                                                                                                      |
| Bijlage:            | Schetsontwerp vergroenen Onze Lieve Vrouwenplein (29 augustus 2024) en concept raming Ommel inclusief opmerkingen gemeente (maart 2025) |

### **Samenvatting**

In 2020 heeft dorpsraad Ommel de dorpsvisie "De kracht van verbinding" opgesteld. Deze is in maart 2021 aan de gemeenteraad voorgelegd. Ter uitvoering van deze visie is inmiddels een ontwerpplan voor het vergroenen en verfraaien van het Onze Lieve Vrouwenplein opgesteld. De commissie Ruimte wordt geïnformeerd over het ontwerp en de totstandkoming van dit burgerinitiatief en krijgt inzage in de kosten. Dit ter voorbereiding op daadwerkelijke besluitvorming over het plan en de bekostiging daarvan (te integreren in de behandeling van de kadernota, raad juli 2025, en de begroting voor 2026, raad november 2025).

### **Inleiding**

De gemeente Asten verwelkomt en ondersteunt initiatieven vanuit de samenleving. Dit is ingebed in onze Toekomstagenda (raad juni 2017), een raadsbesluit over het stimuleren van burgerinitiatieven (raad december 2018) en in ons programma Vitale Democratie (raad februari 2019). Ook zijn er diverse besluiten over spelregels en bekostiging van burgerinitiatieven genomen (raad mei 2021 en juni 2024).

In de Toekomstagenda Asten 2030 is tevens de wens van Ommel verankerd om te groeien tot meer dan 1000 inwoners (Ommel 1000+). Ommel wil de leefbaarheid structureel aanpakken door onder andere woningbouw en het aantrekken van nieuwe inwoners. Om dit te laten slagen is het van belang dat Ommel een aantrekkelijke plek om te wonen is. In de dorpsvisie "De kracht van verbinding" heeft dorpsraad Ommel, samen met de inwoners, vastgelegd hoe zij hier tegenaan kijkt. Het opwaarderen van het dorpshart wordt als één van de elementen genoemd. In maart 2021 heeft de gemeenteraad met deze visie ingestemd.

Dorpsraad Ommel is inmiddels aan de slag gegaan met de wens om het dorpshart op te waarderen:

- In het voorjaar van 2023 is een werkgroep opgericht, met als doel een plan te maken om het Onze Lieve Vrouwenplein te vergroenen en te verfraaien.

- In het najaar van 2023 heeft de werkgroep de wensen van direct omwonenden van het plein geïnventariseerd;
- Aansluitend heeft startoverleg met de gemeente plaatsgevonden over de mogelijkheden om dit plan als groot burgerinitiatief te gaan ontwikkelen (in navolging van hun burgerinitiatieven "Ommel 1000+" en "Dorpsvisie De kracht van verbinding").
- In 2024 is het plan vervolgens verder uitgewerkt en is afgestemd met diverse partijen (gemeente, kermis, archeoloog, bodemspecialist).
- Het draagvlak voor het plan is breed getoetst bij de jaarvergadering van de dorpsraad in december 2024.

Voor de werkgroep komt nu het moment om het plan aan de gemeente te presenteren en om een financiële bijdrage te vragen. Deze is nodig om het plan te kunnen uitvoeren.

De gemeenteraad is bevoegd om te beslissen over bijdragen aan grote burgerinitiatieven. Op dit moment loopt echter ook het traject "Asten in Balans". Daarom leggen wij u het plan en de bijbehorende begroting nu alleen informierend voor, nemen wij het als nieuwe wens op in de Kadernota (raad juli 2025) en wordt voorgesteld het besluit over het plan en de gevraagde financiële bijdrage te nemen bij de begrotingsbehandeling in november 2025. Voor de volledigheid merken wij op dat wij als college positief op het plan en het initiatief adviseren, mede ook gelet op de gemaakte opmerkingen tijdens de "Asten in Balansdag". Wel wijzen wij u op de financiële gevolgen (zie verder onder **Wat mag het kosten**).

### **Wat willen we bereiken**

Wij willen de gemeenteraad in staat stellen een goed afgewogen besluit over het burgerinitiatief voor het plein in Ommel en de benodigde financiële bijdrage te nemen.

Het plan past weliswaar in de lijn van het geldende beleid, te weten:

- Diverse raadsbesluiten om burgerinitiatieven te stimuleren en een andere manier van werken in te bedden (cultuuromslag zoals vastgelegd in de Toekomstagenda Asten 2030/juni 2017; raadsbesluit over het stimuleren van burgerinitiatieven zoals vastgesteld door de raad in december 2018; en raadsbesluiten over criteria en spelregels, zoals vastgesteld door de raad in mei 2021 en gewijzigd vastgesteld in juni 2024).
- Diverse raadsbesluiten over de wens van Ommel om te groeien (Ommel 1000+: ingebed in de Toekomstagenda Asten 2030) en de leefbaarheid duurzaam op peil te houden (dorpsvisie "De kracht van verbinding", ter instemming voorgelegd aan de raad in maart 2021).

Echter: er op dit moment sprake van "Asten in Balans", waardoor de raad voor diverse financiële uitdagingen staat. Dit is van invloed op te nemen financiële besluiten.

Om de raad te faciliteren een goed besluit over het burgerinitiatief voor het plein in Ommel te nemen, is dit commissievoorstel opgesteld.

### **Wat gaan we daarvoor doen**

Om de raad te faciliteren in het te nemen besluit zijn of worden de volgende acties uitgevoerd:

#### **1. Presentatie in de commissie:**

De werkgroep verzorgt een presentatie aan de commissie Ruimte (20 mei 2025), zodat u een goed beeld krijgt van de aard, totstandkoming en kosten van het plan voor het Onze Lieve Vrouwenplein en u uw vragen kunt stellen. Via dit commissievoorstel wordt u vast

voorbereid op deze presentatie en krijgt u inzage in de achterliggende stukken (schetsplan en conceptringing). Op deze wijze krijgt de raad, via u, relevante informatie om ten tijde van de behandeling van de begroting voor 2026 (raad november 2025) een afgewogen besluit over de gevraagde financiële bijdrage te kunnen nemen.

## 2. Toetsing van het plan:

Ten behoeve van deze besluitvorming kunnen we de raad vast meegeven dat het plan op diverse onderdelen is getoetst:

- Criteria burgerinitiatieven: voordat een groot burgerinitiatief aan de raad wordt voorgelegd dient te worden getoetst of het plan voldoet aan de door de raad vastgestelde criteria. Deze toets heeft inmiddels plaatsgevonden:
  - o Het plan draagt bij aan één van de maatschappelijke opgaven uit de Toekomstagenda (namelijk Vitale Kernen/Ommel 1000+);
  - o Het plan past in de werkwijze die in dit programma beschreven staat, waarbij maatschappelijke initiatief als het vertrekpunt voor dorpsontwikkeling wordt gezien;
  - o Het sluit aan bij de rollen die in de Toekomstagenda worden benoemd voor de samenleving (co-creëren, ideeën genereren, initiëren en doen);
  - o Er is voldoende draagvlak in de omgeving. Direct omwonenden zijn vanaf het begin betrokken, belanghebbenden zoals de kermis zijn benaderd en er is breed draagvlak voor het plan verkregen in de jaarvergadering van de dorpsraad in december 2024. Het plan is opgesteld door mensen uit het dorp en getuigt daardoor van burgerkracht en onderlinge verbinding.
  - o Conform de criteria voor grote burgerinitiatieven komen de initiatiefnemers zelf een presentatie geven aan de commissie Ruimte.
- Inhoudelijke toetsing van het plan: het betreft een bijzonder burgerinitiatief door de ligging in het openbaar gebied. Hierdoor heeft de gemeente een grotere rol dan bij andere burgerinitiatieven en komt de uitvoering in onze handen te liggen (zie ook onder 3: afspraken over uitvoering en bekostiging). Om die reden is het plan grondig getoetst door medewerkers van groen, verkeer, stedenbouw en civiele werken. Ook de begroting is door de gemeente getoetst en waar nodig aangepast.
- Combinatie met plannen en ambities van de gemeente (win-win): bij de toetsing is ook gekeken welke plannen en ambities de gemeente zelf heeft. De bestaande bomen op het plein zijn ziek en moeten worden vervangen. Hiertoe is reeds een bomenrenovatieplan opgesteld. Deze bomenrenovatie kan worden gecombineerd met het initiatief van de werkgroep. Ook hebben wij ambities om onze dorpen verder te vergroenen en hittestress tegen te gaan. Het initiatief van de werkgroep geeft hier invulling aan.

## 3. Verdere afspraken maken over uitvoering en bekostiging

Bij het toetsen aan de criteria voor burgerinitiatieven, zoals hierboven beschreven, wordt ook bekeken of de initiatiefnemers voldoende tijd en moeite stoppen in de uitvoering of bekostiging (het zoeken van cofinanciering). Bij dit initiatief heeft de gemeente echter een grotere rol in de uitvoering: het betreft een civiel project in openbaar gebied en valt daarmee onder de verantwoordelijkheid van de gemeente. Op dit punt hebben wij geleerd van het proces dat is doorlopen bij het initiatief voor het Vorstermansplein. Dit is in oorsprong ook een groot burgerinitiatief, maar wordt gezien de aard van het project (civiel werk in openbaar gebied inclusief de daarbij behorende kosten, wensen en eisen van de gemeente; tevens uitvoering door de gemeente) niet langer gezien als zuiver burgerinitiatief, maar meer als co-creatie, waarbij dorpsoverleg Heusden en de gemeente als partners optreden. Gezien de ervaringen die wij in Heusden hebben opgedaan wordt voorgesteld ook in Ommel een grotere rol in de uitvoering en bekostiging in te nemen en beide projecten op een gelijke manier te benaderen. Wel kunnen verdere afspraken met de werkgroep gemaakt worden. Zie verder onder "**Wat mag het kosten**".

Indien een en ander leidt tot een financieel haalbaar plan, dan kan het vergroenen van het plein in Ommel op zijn vroegst in de uitvoeringsplanning van Openbare Werken voor 2026 worden opgenomen.

### **Mogelijke alternatieven**

Het ontwerp dat gepresenteerd wordt is het plan dat door de werkgroep is opgesteld. Omdat er sprake is van een burgerinitiatief worden niet allerlei varianten onderzocht, maar wordt het voorkeursplan (het plan dat zij graag willen realiseren) voorgelegd. Het is immers hun initiatief. Wel heeft de werkgroep opmerkingen van de gemeente verwerkt en op advies van de gemeente enkele versoeringen doorgevoerd (bijvoorbeeld kleiner groen toepassen).

### **Risico's**

Het Onze Lieve Vrouwenplein is de historische kern van Ommel. Er is advies ingewonnen bij de gemeentelijk archeoloog en er is verkennend bodemonderzoek verricht. Er moet rekening gehouden worden met archeologische waarden (kapel, grafresten) en met bodemsanering (voormalig benzineservicestation; ter plekke van de aangetroffen zinkverontreiniging dienen grondwerkzaamheden onder saneringscondities te worden uitgevoerd). Ook kan er sprake zijn van explosieven (munitie) in de ondergrond. Er zijn stelposten opgenomen in de begroting (zie onder "wat mag het kosten") om dit risico af te dekken. Indien er geen burgerinitiatief voor het vergroenen en verfraaien van het plein zou zijn, zou de gemeente ook met dit risico te maken krijgen, in het kader van de benodigde bomenrenovatie (vervangen zieke bomen, inclusief aanpak van de onderliggende plantvakken, waarbij de bodem ook geroerd wordt).

### **Wat mag het kosten**

Er is een conceptbegroting (zie bijlage). De kosten voor realisatie van dit burgerinitiatief worden geraamd op € 150.000,-. Uit onze toetsing blijkt dat dit reële kosten zijn voor een dergelijk werk in het openbaar gebied.

Voor dit burgerinitiatief is nog geen bijdrage beschikbaar gesteld (zoals bij het initiatief voor het Vorstermansplein Heusden wel het geval is).

De raad is bevoegd te beslissen over een bijdrage. Gezien "Asten in Balans" wordt het volgende proces voorgesteld:

- Informeren van de raad (via presentatie commissie Ruimte, 20 mei 2025);
- Opnemen plein Ommel als nieuwe wens in de Kadernota (raad, 1 juli 2025);
- Besluitvorming over plan en bijdrage als onderdeel van de begroting voor 2026 (raad, 15 november 2025).

De raad kan de volgende mogelijke dekking in ogenschouw nemen:

**Kosten (raming werkgroep incl. aanpassingen gemeente): -€ 150.000,-**

*Mogelijke dekkingsposten:*

- |                                                             |             |
|-------------------------------------------------------------|-------------|
| - Inzet budget voor bomenrenovatie op het plein (bestaand): | +€ 27.000,- |
| - Bijdrage groot burgerinitiatief (nieuw):                  | +€ 50.000,- |
| - Aanvullende bijdrage gezien aard project (nieuw):         | +€ 73.000,- |

**Totaal mogelijke dekkingsposten**

**+€ 150.000,-**

Het budget voor het bomenrenovatieplan is een bestaand budget. De bomenrenovatie is specifiek gelabeld aan het Onze Lieve Vrouwenplein. Het is om die reden voorstelbaar dit totale budget toe te schuiven naar dit burgerinitiatief.

Een raadsbijdrage voor een groot burgerinitiatief (€ 50.000,-) en een aanvullende bijdrage (€ 73.000,-) zijn nieuwe vragen.

Overwegingen om voor deze bijdrage te kiezen:

- Een bedrag van € 50.000,- voor dit groot burgerinitiatief past in het besluit van de raad van juni 2024, waarin is aangegeven dat er weliswaar geen structureel budget meer is voor grote burgerinitiatieven, maar dat de raad nog steeds een positieve grondhouding heeft om bij te dragen en er incidentele dekking gezocht kan worden.
- Een aanvullende bijdrage van € 73.000,- is reëel als de raad achter het voorgestelde plan staat. De kostenraming voor deze werkzaamheden is passend voor dit soort werk in openbaar gebied. Ook draagt het burgerinitiatief bij aan vergroening van onze gemeente en het tegengaan van hittestress; zaken die de raad belangrijk vindt.
- Er is dan sprake van een vergelijkbaar dekkingsvoorstel als bij het Vorstermansplein in Heusden: ook in Heusden is het voorstel te kosten te dekken via een bijdrage onder de noemer burgerinitiatief (reeds vastgesteld op € 100.000,-) en een aanvullende bijdrage (€ 80.000,-).
- Tezamen zouden het budget voor de bomenrenovatie, een bijdrage aan een groot burgerinitiatief en een aanvullende bijdrage de kosten kunnen dekken.

Echter, op dit moment loopt "Asten in Balans". De raad staat voor de nodige financiële uitdagingen en keuzes. Voor een bijdrage groot burgerinitiatief en een aanvullende bijdrage zou de reserve eenmalige besteding moeten worden aangesproken. Maar vanaf 2026 zijn er grote financiële tekorten. Om de tekorten op te lossen worden in het project "Asten in Balans" nog dekkingsvoorstellen/scenario's uitgewerkt. Besluitvorming hierover vindt plaats bij de vaststelling van de begroting 2026 (raad november 2025).

- Dit betekent dat er voor nieuwe wensen geen dekkingsmiddelen aanwezig zijn gedurende de periode 2026-2029.
- Het advies is om geen **beïnvloedbare** incidentele middelen in te zetten omdat deze gebruikt kunnen worden voor een structureel sluitende begroting (structureel inzetten reserves). Nieuwe wensen worden opgenomen in de begroting 2026 zodat er een integrale afweging kan plaatsvinden ten opzichte van de beschikbare middelen.

Afhankelijk van deze afweging en het uiteindelijke besluit van de raad over de financiering van het burgerinitiatief voor het Onze Lieve Vrouwenplein Ommel kan samen met de werkgroep het vervolg worden bepaald. Het aanschrijven van subsidies en fondsen behoort hier ook bij. De werkgroep heeft geïnventariseerd wat mogelijke partijen zijn (zoals Leader subsidie of ONA). Het feit dat het openbaar gebied betreft is belemmerend. Mogelijk dat via subsidies en fondsen een deel van de vergroening kan worden gesubsidieerd of dat aanvullende budgetten te verkrijgen zijn voor verdere, aanvullende verfraaiing van het plein (zoals een kunstwerk of betere ontmoetingsplek). Dit zal na het doen van aanvragen blijken. Hiertoe is het gewenst dat de werkgroep eerst duidelijkheid heeft wat zij van de gemeente kan verwachten.